

7è FESTIVAL CINEMA GIRONA

"Urgència zero",
premi al
millor film
del Festival
de Girona.

Girona, segona ciutat cinematogràfica de Catalunya

Joaquim Romaguera

Levat de Barcelona, el Principat ha donat al llarg de la història del cinematògraf, del qualenguany commemorarem el centenari, ciutats en què l'espectacle cinematogràfic ha gaudit d'una presència i d'una requesta considerables. Tant pel nombre de sales com per l'existència d'activitats complementàries o suplementàries d'una certa tradició o permanència. Tant per haver-hi sorgit personalitats senyeres o significatives en diversos camps (directors/es, intèrprets, tècnics, intel·lectuals, etc.), com per haver-s'hi conreat, paral·lelament i lògica, tasques de caràcter cultural (cineclubs, revistes, llibres, pedagogia, etc.).

Prèvia obligada de bon grat

Estem pensant en viles com Terrassa i Sabadell, Manresa i Badalona, Granollers i

Mataró, Badalona i Sitges, Lleida i Tarragona, i moltes més que ara seria prolix d'enumerar i d'explicar els perquè. Girona també. No em puc entretenir a justificar-ho fil per randa, però diré, per exemple, que Girona va publicar el 1943 el primer llibre de cinema de Catalunya de caire «història local», i crec també de l'Estat espanyol, gràcies al treball editat pel propi autor, Josep Grahit i Grau, intitulat *El cine en Gerona* (Gráficas Fénix, Barcelona). Recordo també la feïnada que va desplegar el cine-club de l'AFiCG. Recordo noms i grups d'*amateurs*-independents, el del polifacètic Antoni Varés, el de Jordi Lladó, i de tants més, persones i activitats que algun dia algú hauria de posar sobre paper per tal d'engiponar fil per randa la veritable història del cinema gironí a Girona, dualitat que remarco ben intencionadament.

I ara, a més, a Girona s'hi afegeix que s'imparteixen classes de cinema, que dispo-

Els films del Festival

Malena (1994-1995), de Diana Machado, a partir del text *Un día perfecto para el pez banana*, de J.D. Salinger, producció del Centre d'Estudis Cinematogràfics de Catalunya -Diana Machado (16 mm, 15 min). La nena Malena (Malena Machado Demierre) té uns ulls i un fer davant la càmera que t'atrapen, captiven. Els seus diàlegs amb Diego (Andrés Cavallín), un xicot que coneix a la platja, són prou creïbles i versemblants. La història no queda prou clara i la gramàtica és irregular textualment. Llàstima.

Vogue (1994), de Sergi Casamitjana, producció del Centre Calassanç-Jordache (16 mm, 20 min). «Melissa, seguint els consells de les revistes, decideix canviar la seva vida», diu el paper. Potser sí, però els mecanismes i les eines que fa servir, i les relacions que manté amb un xicot -quin altre!- i una senyora que no para de fer anar el balancí (metafora!), són d'allò més cruels, tot plegat en un espai tancat d'ofec. Això sí, la il·luminació, el so i la planificació són de bona qualitat, d'algú que domina el llenguatge. Amb tot, una sensació de vacuïtat s'acaba imposant.

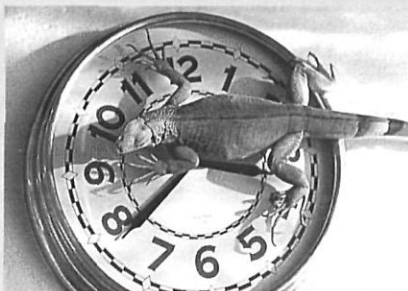
Fet i amagar (1993), de Julio Hardisson, producció del Centre Calassanç (35 mm, 15 min). El necessari *voyeurisme* de la filla d'una

de les dues parelles fa que descobreixi les seves infidelitats a causa dels problemes interns que cadascuna arrossega. Ben descrit, bon ritme, tot correcte: desdejuni a l'herba al servei de passions amagades. Cinema *amateur* de bona factura.

Nunca se cambia (1994), de Marcos von Galán, producció del Centre Calassanç-Balzac (35 mm, 15 min). Periodista dinàmic, cantant formosa -Gina sensual-, i un pistolero d'Armani: corredisses i trets, alcohol i sexe. Al servei de què? No n'hi ha pas prou amb dominar la tècnica i els instruments audiovisuals!

Dorm la iguana (1994), d'Oriol Rossell, producció del Centre Calassanç (35 mm, 9 min). El *protà* es diu Losada (David Bages), que abans de ser un executiu ben abillat que acaba etzibant «Sóc un cretí en aquesta empresa de merda!», havia estat un trinxeraire d'aquests que aixoplugat amb altres aparenta contestar el «sis-

sa d'una seu de la Filmoteca de Catalunya i amb alguna sala de programació rigorosa en versió original subtitulada, que està a punt d'inaugurar-se el Museu-Col·lecció Tomàs Mallof al carrer del Perill i que senyoreja un modest, però valent i imaginatiu, Festival de Cinema de Girona, que ja fa el seu goig després de set convocatòries i que és el motiu d'aquest article, per haver-ne estat membre del Jurat de la secció fílmica (que no videogràfica). Per tot això, però encara més pel que saben i pel què assaboreixen els propis gironins i molts més afectuats, Girona no només enamora, sinó que també s'ha fet creditora de ser la segona ciutat cinematogràfica de Catalunya.

Reflexions després de les projeccions

El fet d'haver estat membre del Jurat de les edicions anteriors i d'enguany, anys sisè i setè del Festival, em dona peu a dir, abans d'altres consideracions, que el nivell qualitatiu, formal i narratiu dels films que ens van arribar a concurs ha augmentat substancialment, detall feaent que procura satisfacció a tots i permet ésser optimistes amb vista a la nostra cinematografia considerada en els vessants creatiu (personal o col·lectiu) i formatiu, per part dels qui s'atreveixen a realitzar films, a voltes com a debutants.

Relacionat amb això, fa uns pocs anys que s'està observant la presència en festivals, concursos i certàmens d'aquí i de més enllà, *amateurs* o no, de films procedents de tres maneres de fer possible la realització: escoles de cinema, equips de producció més o manco compactes o estructurats i personals. No només això és vistent a través dels crèdits que s'escolen a la pantalla, clarament denotatius, sinó també pel mateix «producte» final que se'ns ofereix.

De cursos i cursets de formació inicial bàsica en cinema i vídeo, n'han sorgit arreu a partir dels anys setanta. Algunes escoles han aconseguit assentar-se, mantenir-se i guanyar prestigi: IDEP, CECC, centres Mercè i Calassanç, FP d'Imatge i So, i tantes més a Barcelona. En el camp universitari el cinema ja és pràcticament una disciplina normalitzada, i en la formació de tècnics (graduat superior, 4 anys)

excel·leix l'ESCAC (Escola Superior de Cinema i Audiovisuals de Catalunya), adscrita a la UB. Aquest camp de la formació, per tant, havia de començar a donar els seus fruits, reflectits en diverses escames de la pràctica professional i, òbviament, en la pantalla, a través d'obres que els mateixos autors, grups o centres de capacitat consideren que mereixen eixir del propi recinte productiu-creatiu i exhibir-se públicament. Els resultats ja són palpables, amb alguns títols que han aconseguit no solament premis i reconeixement en festivals del país, i alguns a l'estranger, sinó també ser acceptats per algunes poques distribuïdores-exhibidores comercials i projectats en les seues sales.

Això que constatem en la línia de realitzacions provinents d'escoles o cursos, també ho veiem en films creats per petits equips de producció amb segell propi, i també en cintes aparentment més desprotegides fruit de la dèria-passió personal d'algú que vol ser cineasta i comença per heure-se-les tot sol (línia *amateurisme* convencional).

En definitiva: la gent ix preparada, tots n'han après a partir de bases més o manco sòlides, els productes es treballen a fons des del primer paper fins a l'acabat final, es té cura dels aspectes formals, del guió i els diàlegs, del muntatge i la banda de so, etcètera. És evident que qui ve recolzat per mitjans a l'abast, per un treball en equip obligat, per un control exigent del procés global de confecció de cap a peus d'una obra, el resultat potser es veurà diàfanament reflectit en la pantalla, més que qui treballa més lliure o amb pocs mitjans, per molt bona que sigui la idea, la història de partença. I amb això no volem dir que, de bell antuvi, aquells films hagin de ser sempre millors que aquests; sortosament, les obres de creació no obeeixen sempre a disponibilitats materials per adquirir per si mateixes categoria de qualitat «universal». Coses de l'art, ves.

Així doncs, per a tot jurat, i per al públic receptor, una mostra de films (16 i 35 mm) com la reunida a Girona enguany és gratificant, encoratjadora, positiva i complaent. Les temàtiques i els temes tractats pels films ja són figures d'un altre paner: pertanyen a l'àmbit dels gustos, de l'estètica, de l'ètica, de les idees de cadascú.

tema» practicant bretolades farcides de violència gratuïta. La iguana, però, ho guaita tot, no dorm... S'ha equivocat o és llei de vida, que diuen? Simpàtica cinta, eficaç i que fa pensar.

Urgència zero (1993), de Jorge Roger de la Peña, producció del Centre Calassanç (35 mm, 20 min). La donació d'òrgans humans per ser aprofitats per altres que els necessiten per sobreviure és un tema d'una complexitat enorme, universal i d'actualitat. La cinta l'acara amb una solvència corprenedora, ja des de les primeres imatges televisives documentals d'un cas a França fins al moment que el problema cau damunt d'uns pares que acaben de perdre el seu fill. El muntatge paral·lel és contundent, la planificació, a voltes atrevida, coadjuva la total credibilitat del drama, i la interpretació, en particular de Carme Fortuny (la mare), arrodoneix un film valent, positiu, d'aquells que tothom entendre i que crearà adeptes a una causa humanitària que ningú no hauria de defugir. L'única cosa que no trobem escaient és la música (una adaptació d'una peça coneguda de Marina Rossell), que creiem poc adequada a la narració.

La peligrosa frontera del felpudo (1994), de Kiku Vidal, producció de Visual Grup, SL/Efectes de Cop, SL/Comediants, SA, una creació de Fantasmas Desahuciados (35 mm, 25 min). Una catèvolva de personatges poc o molt connotatius de la societat d'avui queda successivament atrapada en un espai tancat, brut, empudegat. Constituïts en *okupes* circumstancials i en comuna improvisada, la trama esdevé una mena de cant a l'anarquia sense sentit ni sortida, tot i el *tantsemenfotisme* crític que senyoreja al final, quan «l'ordre» (els poders) és passat per la pedra d'esmolar a través d'una riallada salutífera. El film és el

pilot d'una sèrie de 13 capítols «sobre les relacions humanes en el marc físic i social d'una gran ciutat». Tant de bo que la continuïn, perquè la primera passa promet més del que dona, probablement perquè hi han volgut posar massa i acaba vessant per massa broc. Curiosament, en aquest cas l'excés de rauxa el perjudica; un poc de seny en el guió i els diàlegs l'hauria afavorit positivament.

La sempiterna esperança (1995), de Josep Puigvert i Riera, de la Unió de Realitzadors Cinematogràfics (35 mm, 12 min). L'esperança del pare pagès, que viu només amb una gossa, de rebre la visita de la seva filla. Ella li envia cartes i li ho promet, però mai no compleix les paraules. Finalment el pare acaba en una residència de vells. Espera... la mort. I la filla? Anar fent, és a dir, no complint. Les bones intencions, àdhuc les bones idees, requereixen trobar els elements de posada en escena que les travin perquè no grinyolin. Aquí falla un poc la interpretació principal: massa emfàtica, excessiva. No acabem mai de saber perquè la filla promet però mai no compleix; la veu *en off* no és suficient. I a fe que un servidor es deixaria pel cinema rural, autèntic, real, normal (com el que fan els francesos), tip i cuit de la gomina metropolitana i de donar l'esquena –el cinema català– al pla país; tip, doncs, de l'endogàmia barcelonina i de l'asfalt. Llàstima.

Ancien Regim (1994), de David Betbesé, producció de Virgínia Films, SA/Visual Grup, SL/Xavier Botha (35 mm, 12 min). No s'hauria d'escriure *régime*? Aquí podríem dir que es tracta de l'altra cara de l'anterior: bona imaginació en la diversa posada en escena, bon treball, acurat, tècnic en llum i so, però al servei d'una estranya trama que no ens va

arribar del tot, gens complaent, d'un criticisme aigualit pel formal. Davant les alienacions calen més garrotades i menys esoterisme literari. Amb tot, cal reconèixer que l'atreuiment hi és, més en acarar una història servida per pautes de la ciència-ficció.

Juanito va agafar el seu fusell (1994), d'Alexis Racionero, a partir d'un guió de Mikel Martínez, producció del Centre Calassanç (35 mm, 15 min). No era fàcil trobar el pols correcte per a cadascun dels blocs escenogràfics en què s'assenta la narració (il·luminació, barreja de sons, interpretacions al límit, etc.). Amb tot, el notable s'aconsegueix gràcies a posar el pitjor de la condició humana a boca de canó. El vell, avui indefens, però encara amb rocs a la faixa, té un passat no gaire gal-

dós, però els qui l'envolten o topen amb ell són una filla a la franja de la deshumanització i tres vailets irresponsables que es mereixen dues coces a cada natja. Ja és molt que s'escolti *Soy el nombre de la muerte...* o que es cridi «Todos sois una mierda. Os voy a matar a todos» (Per què en castellà?). Llàstima que el fusell ja no serveixi i que el xiscl arribin tard. Caldria tornar a veure-la, escoltar-la i repensar-la, perquè em fa l'efecte que *Juanito* amaga més del que mostra. Alexis Racionero va a més!

Ángel Heredia (1995), de Marcos von Galán, producció de Centre Calassanç-Star Line (35 mm, 11 min). Déu n'hi do l'esforç de concebre i barrejar dues estètiques: els monòlegs del condemnat a mort que es confessa sense embuts i els salts enrera que expliquen per què seu on seu. El més sorprenent de tot és la cua final: el condemnat acaba resant el «Prenostre que esteu en els cels...», després d'un seguit de

referents fílmics tan obvis com el de *La nit del caçador*. El menys aconseguit és la veu del condemnat: no lliga amb el seu físic, sembla imposada, de doblador pla. Amb tot, Déu n'hi do!

Aeronauta (1994), del Col·lectiu Blatta (Josep M. Jordana, Xavier Guix, Jordi Teixidó), producció del Col·lectiu Blatta/TAC de Girona (35 mm, 15 min). Si el «tema» de la fulla d'afaitar no acaba d'entendre's del tot, el refugi cap a l'alliberament claustrofòbic d'un parell d'empresonats a través de l'imaginari a partir d'un referent literari resulta versemblant, atractiu, fantasiós. Els espais i els intèrprets fan creïble una anècdota forçada que en l'àmbit cinematogràfic ha estat tractada amb cura, pols i un risc que reïx malgrat la rugositat formal.

La núvia moderna (1995), de Carmen Fernández Villalba, producció de Noves Tecnologies de la Comunicació, SA (35 mm, 14 min). El protagonisme absolut de l'actriu professional Julieta Serrano coadjuva a fer creïble una lleu anècdota consistent en dona que es torna a casar després d'experiències prèvies i de somnis un pèl inconcrets. Remarcable no solament la interpretació a partir de mitja pel·lícula, sinó la captació dels espais interiors d'una llar convencional, retratada amb llum intimista versemblant; el tema musical és força adient.

Dels quinze films que vàrem veure –per cert, tot ficció; cap documental/reportatge, tampoc cap animació– podríem dir, una mica en to reduccionista, que deu expliquen i mostren situacions «negatives», per bé que a voltes amb intenció crítica, i cinc plantegen trames prou «positives». Unes i les altres neixen d'autors i equips joves; doncs, també podríem dir que aquestes històries vénen a reflectir el tarannà, les preocupacions, els sentiments, les idees (les ideologies?) de la joventut d'avui. Si així és, certament cal preocupar-se més d'un pèl, si no fos que hi ha al meu parer un element del tot present que condiona, i determina a voltes –igualmente preocupant, és clar– i que resumim amb el mot *mimetisme*. Allò de «copiar», partir de, basar-se en referents vistos a la pantalla gran, revistos a la pantalla petita, típics i tòpics del cinema contemporani, en particular del telefilm EUA, dels films nord-americans més comercials que es repeteixen en el sentit de «més d'allò mateix», o variacions sobre unes mateixes constants temàtiques i estilístiques.

I això, que manifestem ben críticament, ens sorprèn que es produeixi en obres que han estat concebudes i realitzades al marge de la indústria, perquè amb total llibertat d'inventar i de fer, sense haver de pensar de bell antuvi en rendibilitats econòmiques i vist-i-plaus de «conductors» dels gustos i les idees de la majoria, hom espera sempre, d'aquest cinema no comercial, imaginació renovada, frescor resplendent, creativitat a cor batent, i en canvi comprova, sorprèn, contradit i frustrat que el mimetisme «aplicat» a models suats de l'apartat industrial econòmic (foto cine, TV, vídeo, música) impera, es reclama, s'hi cau.

Un baró que no és de la meua devoció, tot i que li reconec mèrits, saviesa i intel·ligència, Julián Marías, escriu d'anys crítica descompromesa de films: diu el que li sembla i prou. Fa poc li vaig llegir la frase que tradueixo: «Assistim a una estranya sequera, més greu que la meteorològica, que és la de la imaginació». Doncs sí, en el cinema normal és irrefutable i, si volen, també en l'economia mitjana i encara més en l'alta política.

A tall de telegrams i seguint

7è FESTIVAL DE CINEMA GIRONA

Dies 5 i 6 d'octubre del 1995

Dia 5 tarda, dijous

Exhibició de les pel·lícules

6,30 h.

Juan Bola, el ciutadà (Barcelona, 1994) 5 minuts

de **Martín Maisler** i **Paco Siurana**

Conducta impròpia (Barcelona, 1995) 15 minuts

de **Martín Maisler**

Máscaras (Barcelona, 1994) 5 minuts

de **Martín Maisler**

Secció antològica

7,30 h.

Daguerre i jo

(Corroella de Ter, 1970) 20 m

de **Tomàs Mallol**

8 h.

Crits a ritme fort

(Barcelona, 1984) 100 m

de **J. M. Nunes**

Filmoteca de Girona, Casa de Cultura, Hospital, 6

l'ordre del programa oficial a concurs els vaig a dibuixar les perles que ens arribaren, tot i que més endavant tornarem sobre cadascuna d'elles amb comentaris una mica més generosos i cenyits.

Suïcidi d'un pare: vivència de la filla amb un aparentment normal (*Malena*).

Perversitat claustrofòbica: intents o representacions d'assassinats amb mostres de crueltat. (*Vogue*).

Tot jugant, intercanvi de parelles: vivència d'una filla (*Fet i amagar*).

Màfia, alcohol, sexe: un triangle d'ambigüitats estereotipades (*Nunca se cambia*).

De la trinxeria innòcua a la integració hipòcrita (*Dorm la iguana*).

La mort d'un fill en accident de moto planteja als pares la possibilitat –i el tema– de la donació dels seus òrgans (*Urgència zero*).

Okupes involuntaris, trinxeraires ocasionals, integrats casuals, marginats diversos: trenquen amb l'exterior, però s'esmicolen a l'interior (*La peligrosa frontera del felpudo*).

El pare solitari espera la filla única; la filla promet, però sempre «passa d'ell» (*La sempiterna esperança*).

De la bruta realitat al miratge alienador: una mica de ciència-ficció «de disseny» tèrbol (*Ancien Regim*).

Una mala filla i tres galifardeus mig trompes vexen un vell impedit fins que... *Juanito va agafar el seu fusell*.

Condemnat a mort es confessa i mira enrera: en va fer de totes, clar (*Àngel Heredia*).

Empresonats miren de fugir a través de l'imaginari fantasiós (*Aeronauta*).

Vídua que somnia i, un cop llevada, es prepara per casar-se de bell nou, mentre recorda el passat (*La núvia moderna*).

Algú que fugí de la seva quotidianitat per aventurar-se en un món mig desconegut, una nova realitat (*La conversió*).

Noia sola troba noi que li parla i l'acompanya, però... res més (*Bona nit*).

Segurament l'esquematisme dels telegrams els pugui conduir a conclusions errònies, però es tracta només d'un joc, una proposta de lectures diverses. Caldrà completar-les primer amb la visió dels films i també amb els comentaris que segueixen.

Sobre el palmarès

El Jurat va decidir atorgar els premis establerts de la manera següent, no sense abans manifestar que «els films presentats, en el seu conjunt, mostren un bon nivell de qualitat audiovisual, i també de correcció narrativa, si bé flaqueixen encara en diversos títols els diàlegs, la qual cosa fa que desmillorin el guió que els sustenta».

Urgència zero: premi al millor film i a la millor història pels seus valors humans per unanimitat. *Juanito va agafar el fusell*: segon premi al millor film per majoria. *Aeronauta*: tercer premi al millor film per majoria. *La conversió*: premi a la millor interpretació masculina per unanimitat (Ricard Borràs). *La núvia moderna*: premi a la millor interpretació femenina per unanimitat (Julieta Serrano), *ex-aequo* amb Carme Fortuny, pel paper de mare a *Urgència zero*, per unanimitat.

Confiem que l'any vinent, encara dins el període del Centenari del Cinematògraf, el 8è Festival de Cine de Girona aconsegueixi reunir un bon estol de films de qualitat creixent, seguint amb la tendència observada enguany, si bé ens agradarien més imaginatius en les històries i menys mimètics en el tractament. Més lliures, en definitiva.

Joaquim Romaguera
és editor i crític de cinema

La conversió (1994), de Jordi Marcos, a partir d'un guió de Jorge Carrasco, producció del Centre Calassanç (35 mm, 13 min). Gràcies a l'actor *protà*, Ricard Borràs, la cosa qualla i te la creus: això, en cinema, i en teatre i etcètera, és bàsic. Perquè que algú combregui en rodes de molí cantelludes, en un espai un poc surreal i a partir de dades no gaire creïbles té el seu mèrit. El més bonic és que aquest algú trenqui amb l'establert i decideixi apostar pel gairebé inconegut, tot abandonant la rutina quotidiana. També hi ajuden la planificació i un muntatge eficaç, tot i la rugositat formal del producte.

Bona nit (1995), de Teresa Granados, producció del CECC (Centre d'Estudis Cinematogràfics de Catalunya)/Grup Cine-Art/Teresa Granados (35 mm, 8 min). Abans hem dit el que hem definit com a trets caracteriològics: buidor en la resolució després d'unes expectatives prometedores (en un agraït blanc i negre). El pitjor no solament és el guió, sinó els diàlegs. Cal tenir cura d'això, que és per on flaquegen sempre els films primerencs, i l'escola en aquest cas hauria d'haver estat més exigent. A més, el caràcter de ruralitat de la història no ha estat del tot aprofitat.